

Fialova jaderná blamáž

- editor007 | 15. února 2024

ČESKO: Laciný titulek bohužel odpovídá situaci, do které jsme se po tiskové konferenci vlády dne 31. ledna ohledně dalšího postupu ve výběrovém řízení na výstavbu nových jaderných bloků dostali. Titulek tiskové konference, že tendr na výstavbu nového jaderného bloku v Dukovanech se dostává do další fáze, by byl přesnější, že se dostává na scestí, a to z více důvodů.

Předně je třeba uvést, že vypisovatelem soutěže, tedy výběrového řízení na výstavbu jednoho bloku v lokalitě jaderné elektrárny Dukovany, je společnost ČEZ, resp. její dceřiná společnost Elektrárna Dukovany II. Z toho vyplývá, že jakékoli rozhodnutí ve věci výběrového řízení, aby bylo právně v pořádku vůči uchazečům a v souladu se zákonem, může učinit pouze společnost Elektrárna Dukovany II. Na tiskové konferenci vlády ovšem zaznělo, že ve věci dalšího postupu rozhodla vláda a rozhodla jednomyslně. Vláda v tomto okamžiku nemá o čem rozhodovat a dle uplatněné výjimky ze zákona o zadávání veřejných zakázek má právo až po výběru preferovaného dodavatele ČEZem, posoudit tento výběr z pohledu bezpečnosti státu. To vládě dává možnost se ve finále rozhodnout, pro koho chce, ale nedává prostor zasahovat do procesu probíhajícího výběrového řízení, který by měl a jistě je, jasně definován v zadávací dokumentaci. Pokud by na tomto místě chtěla vláda argumentovat většinovým podílem ve společnosti ČEZ, který by ji (jako většinového majitele) opravňoval zasahovat do rozhodování, pak je třeba toto odmítnout, jednak proto, že svá většinová práva může, i když se tak neděje, uplatňovat prostřednictvím hlasování na valné hromadě a nikoli úkolováním vedení ČEZu. A za další: s odkazem na v minulosti mnohokrát zdůrazněné, že vláda, byť jako většinový majitel nemůže do rozhodování společnosti ČEZ zasahovat s ohledem na menšinové akcionáře. Nejspíše zde platí: jak a kdy se nám hodí, zasahovat můžeme, anebo zase nemůžeme a pomoci lidem a firmám s růstem cen energií pro změnu zřejmě ani nechceme. V každém případě zde došlo k porušení průběhu výběrového řízení z pohledu ustanovení zákona o zadávání veřejných zakázek, což jistě neujde pozornosti jednotlivých uchazečů.

Dále skutečnost, že společnost Westinghouse, alespoň dle oficiálních vyjádření, nebyla (a zřejmě doposud není) oficiálně informována o hodnocení jí podané nabídky jako nedostatečné, je krajně nesolidní a evidentně jsme se nepoučili z podobné blamáže v minulosti, kdy podobně neseriózní postup proběhl při hodnocení, resp. vyřazení nabídky tehdy společností AREVA na výstavbu nových jaderných bloků v lokalitě jaderné elektrárny Temelín. Jakkoli kriticky můžeme hodnotit podanou nabídku společností Westinghouse, zejména pokud nechce nést záruky za dokončení a uvedení do provozu, tak je nanejvýš vhodné, a chceme-li být bráni vážně jako spolehlivý partner bezpochyby i nutné, informovat v první řadě právě společnost Westinghouse a měl by to udělat vypisovatel výběrového řízení tedy společnost ČEZ, resp. její dceřiná společnost Elektrárna Dukovany II a nikoli vláda na tiskové konferenci.

Česká neserióznost

Uvedený postup staví do krajně nespolehlivého světla rovněž naše společnosti, které, jak bylo v tisku uvedeno, jen několik hodin před tiskovou konferencí vlády podepisovaly ve Washingtonu memorandum o spolupráci právě se společností Westinghouse za účasti diplomatů a zástupců vlády Spojených států. Nevím, jak nejlépe vystihnout situaci, kdy podepíší memorandum o spolupráci, a za hodinu se z tisku dozví, že jejich partner byl vládou vyřazen, resp. nepokračuje v soutěži. Jednoduše a česky jsou za „blbce“ a s nimi celá Česká republika. To není podpora českých firem, ale podrážení nohou. A jaký asi zájem budou mít Americké společnosti do budoucna jednat o jakékoli spolupráci

s našimi firmami?

Dalším zásadním bodem z tiskové konference vlády je počet předpokládaných nových jaderných bloků. Není pochyb, a víme to již dlouho, že pro zajištění dostatečných kapacit zdrojů energie do budoucna potřebujeme minimálně čtyři velké jaderné bloky. Nicméně jak již bylo výše uvedeno, výběrové řízení bylo vypsáno na jeden blok plus tzv. „nezávazná opce“ na bloky další, což ovšem ve své podstatě není nic než nezávazná informace. Když na tomto místě odbočíme, co znamená ve světě ekonomie a financí opce, tak si kupujete nebo získáváte právo na v našem případě výstavbu více bloků, a zdůrazníme na tomto místě právo nikoli povinnost, za konkrétních podmínek. Na druhou stranu nabízející se zavazuje k výstavbě více bloků za konkrétních podmínek a tento závazek pro něj samozřejmě znamená určitá rizika a s tím spojené náklady na jejich zajištění. Z toho vyplývá, že nezávazná opce není nic než informace, která nic nestojí, ale skutečná opce už představuje konkrétní a vymahatelný závazek, a to něco stojí.

„Nezávazná opce“?

Pokud byli uchazeči ve výběrovém řízení požádáni o tzv. „nezávaznou opci“ jde o nezávaznou informaci jistě v rámci nějakých podmínek, ale nezávaznou, a tedy bez rizika plnit podmínky a bez možnosti plnění nebo spíše jen sliby právně vymáhat. Uchazečům tak nic nebrání se držet ve své nabídce tzv. „nezávazné opce“ na další bloky nízko, protože nic neriskují a popravdě snížení ceny o cca 20–25 % při výstavbě více bloků není nic, co by překvapilo lidi znalé a z oboru. Pokud ovšem bude vláda požadovat opci závaznou, berou uchazeči na sebe závazek a z toho vyplývající rizika a především, že poskytnou sice slevu na více bloků, ale zákazník si nakonec stejně „objedná“ pouze jeden blok a opci tedy možnost „objednat“ výstavbu dalších bloků za předem již definovaných a závazných podmínek nevyužije. Takové riziko si ovšem nabízející musí pokrýt. Pravděpodobně nedojde k navýšení ceny proti již předaným nabídkám, ale podmínky pro závaznou, a tedy skutečnou opci na výstavbu více bloků budou ve finále takové, že opce nebude dávat smysl a tím se zbaví rizika a my zůstaneme jako kůl v plotě s jedním blokem za vysokou cenu.

Jiná situace by nastala, pokud by šlo o „objednání“ rovnou čtyř bloků. Pak už nejde o žádnou opci, ale rovnou smlouvu na výstavbu čtyř bloků za dohodnutých podmínek a samozřejmě s postupnou výstavbou. Nikoho kromě ministra financí jistě ani nenapadlo, že bychom stavěli čtyři bloky najednou ve dvou lokalitách.

V tomto případě je ovšem otázkou podmínek a zejména stanovení ceny pro tak „dlouhý“ kontrakt na výstavbu čtyř nových jaderných bloků. Podle informací z tisku se pohybujeme v jednotkách bilionů korun, což je úroveň státního dluhu České republiky za 35 let od listopadu 1989. A podle vlastního materiálu Ministerstva financí, který byl uváděn v tisku, i když dokument samotný nikde k dispozici není, sice jsme schopni takto náročnou výstavbu tedy čtyř nových jaderných bloků jako stát finančně zajistit, ale za splnění řady významných podmínek, z nichž ovšem několik je předem zjevně nesplnitelných. Tedy jinými slovy dle vlastního materiálu Ministerstva financí zajistit výstavbu čtyř nových jaderných bloků ani jako stát nejsme schopni v rozsahu současných předpokládaných cen, resp. nákladů, zajistit.

V kontextu uvedeného lze jen těžko předpokládat, že výstavbou čtyř nových jaderných bloků si zajistíme dostatek energie za přijatelné ceny, jak na tiskové konferenci uváděl pan premiér. Pokud bychom čtyři nové bloky dokázali i za současných podmínek vybudovat, zcela jistě by to nebylo za přijatelné ceny. Ostatně zcela přesná otázka ohledně současných a budoucích cen energií a nakolik jsou anebo lze očekávat, že budou přijatelné, zazněla od někdejšího generálního ředitele společnosti ČEZ a zmocněnce pro jadernou energetiku pana Jaroslava Míla. Proč nemáme energie za přijatelné ceny dnes, kdy energií máme zatím ještě dostatek a v minulosti vybudované elektrárny jsou již dávno „splacené“? A tedy proč by to po vynaložení tak „obřích“ nákladů na nové jaderné bloky mělo být

lepší, resp. ceny energií pro firmy a domácnosti nižší a přijatelnější? Ale slibem nezarmoutíš a blahoslovení budiž chudí duchem a co dnes je hlášáno a slibováno na tiskové konferenci si stejně nikdo za dobu, než budou nějaké nové jaderné bloky postaveny (pokud vůbec), pamatovat nebude.

Nové bloky v Dukovanech

Nakonec ještě k výstavbě nových bloků v lokalitě jaderné elektrárny Dukovany. Současné čtyři bloky VVER-440 vybudované v 80. letech minulého století znamenaly dosažení naší soběstačnosti ve výrobě elektrické energie. Byly vybudovány především českými firmami v té době a znamenaly významný posun v rozvoji naší energetiky a našeho energetického průmyslu, který následně vybudoval také jaderné bloky na elektrárně v lokalitě Temelín. Díky tomu dodnes patříme v jaderné energetice ke světové špičce a bloky v Dukovanech a stejně tak na Temelíně jsou spolehlivě provozovány a průběžně modernizovány. Přestože projektovaná životnost jaderných bloků v Dukovanech byla 30 let, stále spolehlivě a bezpečně dodávají energii a jsou klíčovým prvkem naší energetiky. Bez Dukovan a Temelína by společnost ČEZ nebyla a obě elektrárny jsou „slepici co snáší zlatá vejce“ (i když jak komu) a při náležitě údržbě a pokračování programu modernizace a prodlužování životnosti tak jak se děje i jinde ve světě v případě starších bloků, není problém bezpečně dál provozovat tyto bloky i dlouho za horizont původní projektované životnosti. Nedává proto příliš velký smysl tlačit na vybudování více než jednoho nového bloku v lokalitě Dukovan a vytvářet tak zbytečně tlak na odstavení současných bezpečně a spolehlivě fungujících bloků, protože lokalita umožňuje bloky o max. celkovém výkonu 3.200 MW tedy cca 4 x 500 MW současné a jeden nový blok 1.200 MW.

Racionální v současné situaci je dotáhnout výběrová řízení na jeden blok v Dukovanech bez dalších excesů. Až následně posoudit možnosti výstavby dalších bloků v lokalitě elektrárny Temelín případně jinde vč. možností do té doby snad už vzniknuvších malých a modulárních reaktorů. A současně průběžně modernizovat a tím zajisti dlouhodobý a bezpečný provoz současných bloků na Dukovanech a stejně tak na Temelíně. Pokud tedy chceme do budoucna zajistit dostatek zdrojů za (pokud možno) přijatelné ceny. Lepší už to bohužel nebude a lepší postup už nikdo nevymyslí, vlak už odjel v roce 2014.

Krátce shrnuto na závěr:

- Aktuální postup ve výběrovém řízení porušuje ustanovení zákona o zadávání veřejných zakázek, podle něž bylo výběrové řízení vypsáno.
- Neinformování společnosti Westinghouse o hodnocení jí podané nabídky jako nedostatečné předem před tiskovou konferencí vlády podkopává naši důvěryhodnosti jako solidního partnera a staví nás a naše firmy do světla nerespektování partnera.
- Nadšení vlády ze slevy v případě využití opce na výstavbu více bloků vychází spíše z nepochopení a realita může a nejspíše bude zcela jiná. Kromě toho zajištění financování je kapitolou samo pro sebe, pokud v rámci současného stavu státního rozpočtu vůbec má nějaké řešení. Na přijatelné ceny pro naše firmy a domácnosti můžeme zcela jistě zapomenout.
- Nevytvářet tlak na zbytečné odstavení současných spolehlivě a bezpečně fungujících jaderných bloků v lokalitě elektrárny Dukovany tlakem na výstavbu více než jednoho nového bloku o výkonu 1.200 MW a bez dalších excesů dotáhnout současné výběrové řízení na jeden blok, vč. notifikace.

Dalo by se ještě pokračovat, ale uvedené nejpodstatnější body jistě o smysluplnosti a kompetentnosti nebo spíše nekompetentnosti při rozhodování naší vlády ve věci výběrového řízení na výstavbu nových jaderných bloků jistě stačí. Vláda svým nezodpovědným krokem v podobě přijatého rozhodnutí, zásahem do probíhajícího výběrového řízení a proběhnuvší tiskovou konferencí, bezpochyby ohrožuje probíhající výběrové řízení na výstavbu nových jaderných bloků a je otázkou,

zda vláda tuší, co činí, případně jaký je skutečný záměr a jak dál ještě vůbec výběrové řízení může nebo nemůže pokračovat.

AUTOR: Jaromír Janda

[ZDROJ](#)